

Deze laatste zou eigenlijk hooger moeten zijn; hij zou volkomen den last der vaste kosten moeten dragen. Dat gebeurt niet altijd; het effect der rationalisatie is dikwerf geringer dan de verkoops-prijs aangeeft. Ook is het percentage der werkelijke kostprijsverlaging niet evenredig met de hoeveelheid nieuw geïnvesteerd kapitaal. Voor een eerste verlaging, zeg met dertig procent, is dikwijls minder noodig, dan voor een volgende met tien. Er zal op den duur (althans tijdelijk) een soort evenwichtsstand intreden: verdere mechanisatie geeft geen belangrijke besparingen meer. Zou toch prijsverlaging plaats vinden (om de markt te behouden of te veroveren) dan beteekent dit kapitaalintering.

Die minder gunstige verhouding nu tusschen kostprijs en verkoopsprijs is helaas dikwijls het lot van nieuwe industrieën. Hun artikelen moeten zeker de markt veroveren. De prijs moet dus zoo laag mogelijk zijn. Maar een kostbare reclame-campagne vermeerdert (vooral in het begin) de productiekosten aanzienlijk. De kans is dus niet gering, dat voorloopig met verlies gewerkt wordt. Men mag aannemen, dat de nieuwe fabrieken op de meest rationele wijze produceeren, zoodat verdere verlaging der kosten voorloopig niet mogelijk is. (Zij „verkeeren” in den bovenbedoelden evenwichtsstand). Al deze factoren maken het kapitaal des te meer huiverig.

Bedenken we verder, dat voor loonende productie ruime afzet voorwaarde is. De binnenland-sche markt heeft echter vrij geringen omvang; ons land is nu eenmaal klein. Het zou dus zeker gewenscht zijn, dat voor de nieuwe artikelen export plaats kon vinden. Maar de kans daarop is vrij gering. Verschillende landen (o.a. Duitschland, en de Vereenigde Staten niet te vergeten) hebben bij den afzet der in aanmerking komende artikelen een grooten voorsprong.

Wij willen allerminst betoogen, dat op het gebied der industrialisatie in ons land niet veel te doen is. De vroegere minister Prof. Gelissen heeft indertijd een indrukwekkende reeks van stoffen genoemd, die eventueel in ons land zouden gemaakt kunnen worden. De groote moeilijkheid is echter hoe aan kapitaal te komen, gezien de gevaren, waaraan het zich blootstelt.

Vandaar den roep om hulp der Overheid.

Welke ook de oorzaken mogen zijn, die de tewerkstelling der uitgeschakelde arbeiders belemmeren, het feit der uitstooting zelf kan niet ontkennd worden. Het aantal dergenen, die gelooven, dat de rationalisatie van zelf de voorwaarden in het leven zal roepen om die menselijke krachten weer in te schakelen, neemt af; de meening van hen dat alleen het „krachtig ingrijpen” der overheid redding kan brengen, groeit met den dag.

Van een belangrijk deel der laatsten, maakt zich in een artikel van het Katholieke maandblad „Economie” — een zeer lezenswaardig tijdschrift — Drs Ch. L. H. Truyen tolk. (Augsnummer.)

Dat artikel is zeer leerzaam.

De schrijver meent, dat het duurzaam karakter der rationalisatie-werkloosheid zijn oorzaak vindt in het „onvermogen der maatschappij om het evenwicht tusschen den technischen en den oeconomischen vooruitgang blijvend te handhaven”. De productie, zegt hij, is te groot geworden voor de koopkrachtige vraag en de rationalisatie-werkloosheid heerscht daarom allereigen. „Indien”, luidt zijn conclusie, „de blijvende verstoring van het evenwicht tusschen productie en afzet in hoofdzaak is te wijten aan het verschil in tempo van den technischen en den oconomischen vooruitgang, dan zal opheffing van deze divergentia in tempo derhalve beteekenen een definitieve bestrijding van de rationalisatie-werkloosheid. Het vraagstuk van het voorkomen der rationalisatie-werkloosheid is daarmee geworden een kwestie van temporegeling van het economisch leven”.

De eisch tot ingrijpen door de regeering wordt hier dus duidelijk gesteld. Het oconomisch leven mag niet aan zichzelf worden overgelaten; zijn ontwikkeling moet geleid, zijn structuur veranderd worden.

Ook deze schrijver wijst erop, dat de voorwaarde voor de ontwikkeling van het oconomisch leven in den tegenwoordigen tijd geheel verschillen van die in het verleden. „De afzetmogelijkheden waren schier onbegrensd door een sterk groeiende bevolking, en steeds nieuw te ont-sluiten gebieden. Er bestond een stabiele toestand van automatisch evenwicht... daarin is geleidelijk verandering gekomen... Het oconomisch leven is door de overheersching van het vast kapitaal weinig beweeglijk en de oconomische en maatschappelijke verhoudingen zijn zeer ingewikkeld geworden. Het ondernemersinitiatief is daardoor belemmerd. De monopolistische prijsvorming en de stroeve loonpolitiek werken anti-prijsverlagend.

Industrialisatie van Overzeesche gebieden en reorganisatie van sommige Europeesche landen hebben de afzetverhoudingen totaal gewijzigd. De veralgemeening der techniek heeft de voordeelen van gunstige ligging doen verloren gaan... Automatische aanpassing van de techniek aan de oeco-

nomie heeft niet meer plaats; een zekere labiliteit in 't evenwicht is daarvoor in de plaats getreden”.

Veel van hetgeen deze analyse geeft, is juist. In de vorige serie artikelen werd reeds de aandacht op een aantal der nu genoemde factoren gevestigd. Zien wij den volgenden keer, welke conclusies de heer Truyen uit zijn analyse trekt.

A.

B. t. B.

UIT DE HISTORIE

Prof. Dr. H. H. Kuyper over het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

II.

Een nieuwe bijdrage over ons onderwerp vinden we in „De Heraut” van 15 Dec. 1918. (No. 2134.)

Een Gereformeerd meisje zou trouwen met een Hervormden jongeman uit een andere plaats. De kerkeraad van de Kerk waartoe het meisje behoorde had geen bezwaar dat huwelijk kerkelijk te laten bevestigen. De kerkeraad van de Geref. Kerk van de plaats waar de Hervormde man woonde keurde dit besluit van de zuster gemeente evenwel niet goed en ging zelfs zoo ver den kerkeraad van de Kerk, waartoe het meisje behoorde te verbieden dit huwelijk te bevestigen.

Naar aanleiding van dit incidentje schrijft Prof. Kuyper onder den titel

„Een grondbeginsel van het Gereformeerd Kerkrecht”

het volgende:

Niet elke bepaling in onze Kerkenorde draagt een principieel karakter. Er zijn heel wat bepalingen, die alleen betrekking hebben op de orde en die daarom ook niet een absoluut bindend karakter dragen. Meestal voegt de Kerkenorde zelf dan ook aan zulk een bepaling de opmerking toe, dat de Kerken daarin naar gelegenheid handelen kunnen, of dat de uitvoering aan de vrijheid der Kerken wordt overgelaten. En ook al wordt dit er niet uitdrukkelijk aan toegevoegd, dan weet ieder toch wel, dat er omstandigheden kunnen voorkomen, waarin een Kerk van zulk een bepaling mag afwijken, zonder dat daarmee onrecht geschiedt. Een bundel reglementaire bepalingen, waaraan elke Kerk zich onvoorwaardelijk te onderwerpen heeft, is onze Kerkenorde gelukkig niet. Ze dient om een richtsnoer voor het kerkelijk leven te zijn, maar ze is geen knellend keurslijf waardoor de vrijheid der Kerken belemmerd wordt.

Maar hoe beslist we dat op den voorgrond stellen, toch mag daarom nooit vergeten, dat er ook bepalingen in de Kerkenorde voorkomen, die zoo principieel en fundamenteel zijn, dat geen Kerk daarvan afwijken mag, omdat zij als 't ware de grondslagen vormen, waarop heel ons Kerkrecht is opgebouwd.

Een dier meest fundamentele beginselen nu van onze Kerkenraden (bedoeld is ongetwijfeld Kerkenorde — C. V.) is de bepaling in Art. 84 aldus geformuleerd, dat geen Kerk over andere Kerken eenige heerschappij zal voeren.

In de Kerkenorde der Fransche Kerken op de Synode te Parijs in 1559 vastgesteld, staat dat artikel zelfs als het voornaamste voorop.

De autonomie of zelfstandigheid van elke plaatselijke Kerk is een der grondbeginselen, waarop heel ons Gereformeerd kerkrecht is gebaseerd. Tegen elke aanranding van dit beginsel moet daarom zoo kras mogelijk worden opgetreden. Nooit mag het worden geduld, dat eene Kerk onder wat vorm ook over een andere Kerk heerschappij zou willen uitoefenen. Anders zou de hiërarchie van de Roomsche Kerk weer langs een achterdeur in onze Kerken binnensluipen.

Kwestie Netelenbos.

Zeer belangrijk is nu wat Prof. Kuyper schrijft naar aanleiding van de procedure-Netelenbos, die gedurende de jaren 1917—20 de Gereformeerde Kerken heeft beziggehouden en eindigde met de afzetting van Ds Netelenbos op de synode van Leeuwarden.

Nadat in den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Middelburg reeds enkele maanden moeilijkheden geweest waren, richtte die Kerkeraad een schrijven tot de Classis Middelburg, welke 14 November 1917 samenkwam. De classis benoemde een commissie van onderzoek en na heel veel verwikkelingen en vergaderingen besloot de classis eindelijk Ds Netelenbos te schorsen.

De letterlijke bewoordingen van dit besluit luiden als volgt:

De Classis Middelburg, bijeen in haar vergadering van 13 Mei 1919, met diep leedwezen kennis nemende van het rapport van den Kerkeraad van Middelburg en van de weigering van Ds Netelenbos, om de conclusies der Classis te aanvaarden;

constateerende, dat in ieder geval op grond daarvan, op Ds N. terecht of ten onrechte verdenking aangaande de zuiverheid in de leer rust;

meent den invloed van Ds N. als ambtsdrager niet langer te kunnen sanctionneeren, zoolang niet duidelijk gebleken is, of deze verdenking terecht op dezen broeder rust;

en besluit over te gaan tot schorsing van Ds N. (welke schorsing niet als tucht is bedoeld, maar als afwijking van mogelijke schadelijke invloeden) en eene commissie te benoemen, om door bespreking van de aanhangige quaesties zoo mogelijk den bedoelden broeder voor ons kerkelijk leven te behouden.

Met twee stemmen tegen werd dit besluit genomen.

In de vergadering van 27 Mei, bijeengeroepen door twee kerken der classis, nadat de Kerkeraad van Middelburg had geweigerd zich aan het classisale besluit dat een zijner Dienaren schorstte, te onderwerpen, werd dit vonnis over Ds Netelenbos bevestigd.¹⁾

Men leze nu wat Prof. Kuyper schreef over deze zaak, die zoo geweldige beroering in Middelburg en geheel ons land veroorzaakte.

Allereerst in „De Heraut” van 25 Mei 1919 (No. 2157):

Hoewel we in 't algemeen van oordeel zijn, dat de kerkelijke pers zich liever niet te veel mengen moet in kerkelijke procedures, omdat daardoor de bewegingsvrijheid onzer Kerken licht belemmerd kan worden en het niet de taak is van de Pers, maar van de meerdere vergaderingen, om wat verkeerd is, weer in rechte sporen te leiden, toch mag, nu het conflict te Middelburg tot zulk een gerucht makende zaak is geworden, een enkel woord ook onzerzijds niet achterwege blijven.

Een oordeel of de schorsing, die de Classis Walcheren over Ds Netelenbos uitsprak, juist is geweest, kan natuurlijk eerst gereld worden, wanneer het besluit van de Classis in extenso voor ons ligt.

Thans kan alleen worden afgegaan op wat in de pers dienaangaande bekend werd gemaakt.

En dan kan de indruk niet anders wezen, dan dat de daad der Classis, om het zacht uit te drukken, niet in overeenstemming is met de beginselen van ons Gereformeerd Kerkrecht.

Een schorsing van een predikant is altoos een zeer ernstige daad en mag niet geschieden, dan wanneer daarvoor zeer grondige redenen zijn. Welke deze redenen zijn, geeft onze Kerkenorde in Artikel 80 aan, en dat deze redenen hier niet aanwezig waren, blijkt de Classis zelf wel te hebben ingezien, waar zij verklaarde, dat zij met deze schorsing geen kerkelijke censuur bedoelde, maar alleen een preventieven maatregel wilde nemen. Nog daargelaten nu, dat een schorsing, die geen censuur is, door ons Kerkrecht niet gekend wordt, schijnt het ons ook uiterst bedenkelijk om schorsing uit te spreken niet wegens feiten, die hebben plaats gevonden, maar alleen om verkeerde dingen te voorkomen.²⁾

Dat de Kerkeraad van Middelburg onder deze omstandigheden aan dit besluit geen uitvoering gaf, is dan ook te begrijpen. Trouwens, Art. 79 draagt de taak om te beoordeelen of een predikant moet geschorst worden, niet aan de Classis, maar aan den Kerkeraad op. En de Classis had een dergelijke schorsing niet mogen uitspreken, zonder zich verzekerd te hebben, dat de Kerkeraad hierin medeging. Nu werd een conflict in het leven geroepen, dat op ieder, die onze Gereformeerde Kerken lieft, niet anders dan een zeer pijnlijken indruk zal maken.

We hopen daarom, dat deze zaak spoedig op een bevredigende wijze zal worden opgelost. Het beste zou wezen, wanneer de Kerkeraad en de Classis de beëindiging van dit geschil opdroegen aan de Provinciale Synode.

H.

C. V.

1) De Synode van Leeuwarden heeft al deze handelingen der classis en ook nog daarna volgende zeer scherp veroordeeld. Men leze de Acta, p. 70; art. 140 en het rapport p. 112 v.v.

2) Over dit schorsingsbesluit velde de Commissie van Rapporteurs over deze zaak ter Generale Synode van Leeuwarden het volgende vonnis: „kerkelijke quarantaine of kerkelijke preventieve bechtelis, (is) een onding in ons Gereformeerd kerkrecht”. Het eenige wat de Classis op haar verg. van 27 Mei had mogen doen ware geweest: „terugneming van het vonnis”, Acta, p. 112/3.

PERSSCHOUWING

Onderstaand artikel heeft reeds een lange reis afgelegd. Het is eerst geschreven door dhr. H. Algra in „Leeuwarder Kerkode” (classicaal), en ik vind het thans in „De (Am.) Wachter”, waaruit ik het hier overneem:

Nu ongeveer dertig jaar geleden had Ds F. H. Boersma te Wirdum een interessant debat met een lid uit zijn gemeente. Er werd door laatstgenoemde zelfs tweemaal een blauw schrift aan gewijd, dat werd volgeschreven in avonden van noesten arbeid, zoodat de nieuwe Belgische brander bedenkelijk veel petroleum verslond. En het slot van het eene opstel herinner ik mij nog zeer goed: ik hoop, dat Ds Boersma zich nu niet zal beroepen op wat Kuyper zegt, maar op wat de Schrift zegt.

De broeder, die dit schreef, was „van A.” zooals zijn gansche geslacht. En op zijn boekenhanger stonden Hellenbroek, Francken, Brakel, Nupoort, Nic. Sim. van Leeuwarden, d'Outrein en vele anderen.

Het debat met Ds Boersma ging over het verbond. En de broeder, die tegen zijn predikant in het krijt trad, betoogde, dat het verbond met Abraham een ander karakter had dan het nieuwe verbond. God sloot met Abraham een „zaadverbond”. Ook de ingeborenen des huizes en de gekochten met geld werden in het referaat behandeld. Ds Boersma daarentegen legde, aan de hand van wat Kuyper en Bavinck hem leerden, sterk den nadruk op de wezeneseenheid van het verbond onder oude en nieuwe bedeeeling.

De broeder, over wien het hier ging, is al heen-gegaan, maar anders, als Ds Boersma en hij nog eens konden praten over hun oud debat en „De Heraut” en „De Reformatie” daarbij lazen, dan zouden ze zeggen: Dr. Thijs staat dicht bij br. A. en Prof. Schilder

dichter bij den van v...
Want l...
zoo, dat l...
hoek kwa...
was ingep...
En nu—
perianen...
digt meen...
Dergelij...
Vroeger...
stamp, da...
om Geref...
menschen...
nu—in K...
voor het r...
Kerk, ter...
afwijkt...
Op h...
merken...
ningen, u...
den pree...
kenmerke...
kommerin...
zie, juist...
voortkome...
Het sch...
raansch l...
Dat is...
Want ik...
Winkes...
riaan ben...
centricite...
Voor ve...
Ze hebbe...
den strijd...
de huidige...
Velen wre...
hoe heb i...
alles, dat...
Eenzijdi...
straks tre...
zaak wint

In het H...
een stukje...
huys gegee...
van de reor...
zegt, geleze...
die aldus „J

Dit Ont...
de kerk z...
Als men l...
daarmede...
voor ster...
belijder, t...
allen pas...
van stem...
Men late...
aan de gr...
de belijde...
kerk gedu...
Ten aanzi

En nu...
Die stem...
in de wo...
Dan pas z...
worden d...
sident, bij...
wordt h...
van Go...
de kerk n...
zienigheid...
weet, die...
het oorde...
ten help...
continue...
Zelf zal o...
angelooft...
In hoofd...
echter staat

En als...
er over v...
een geeste...
zijn, met...
Als er no...
naan a...
zal, en...
die zul...
en Kaleb...
Het is al...
Evangelie...
en een h...
Kaleb ber

Hiertegen...
verbonden...
in Kanaän...
er linea r...
de leiding...
het verbond...
hunkeren...
rijk verzadi

De hoogle...
z.g. „Geref...
in „Utrecht...
er aan toev

Ik kom...
genoemde...
terug. Da...
Gereform...
der Conf...
Comrie e...
oude schi

il besluit ge-

jeengeroepen
de Kerkeraad
aan het clas-
schen schorste,
r Ds Netelen-

reef over deze
n Middelburg

25 Mei 1919

eel zijn, dat de
l mengen moet
door de bewe-
merd kan wor-
pers, maar van
rkeerd is, weer
nu het conflict
akende zaak is
rzijs niet ach-

le Classis Wal-
uist is geweest,
t, wanneer het
ons ligt.

op wat in de
maakt.

wezen, dan dat
uit te drukken,
beginselen van

altoos een zeer
n, dan wanneer
jn. Welke deze
in Artikel 80
anwezig waren,
ingezien, waar
ding geen kerke-
en preventieven
den nu, dat een
ons Kerkrecht

ook uiterst be-
en niet wegens
maar alleen om
onder deze om-
tvoering gaf, is
t. 79 draagt de
likant moet ge-
maar aan den
dergelijke schor-
loek verzekerd te
leging. Nu werd
at op ieder, die
niet anders dan

spoedig op een
bloot. Het beste
de Classis de
en aan de Pro-

C. V.

deze handelingen
er scherp veroor-
0 en het rapport

missie van Rap-
de van Leeuwar-
antaine of kerke-
ing in ons Ge-
ge wat de Classis
en ware geweest:
/3.

UW

Verschuiving.

lange reis afge-
thr H. Algra in
en ik vind het
uit ik het hier

had Ds F. H.
t debat met een
laatstgenoemde
gewild, dat werd
in arbeid, zoodat
ik veel petroleum
opstel herinner
Ds Boersma zich
er zegt, maar op

n A., zoodat zijn
nhangen stonden
poort, Nic. Sim.
anderen.

over het ver-
predikant in het
d met Abraham
we verbond. God
und". Ook de in-
met geld werden
sma daarentegen
en Bavinck hem
ezenzenheid van
bedeeling.

ing, is al heen-
a en hij nog eens
en „De Heraut“
n zouden ze zelf
en Prof. Schilder

dichter bij Ds B. En dan zouden ze hun hoofd schud-
den van verwondering.

Want bij dat debat in Wirdum voelden allen het
zoo, dat hier een verschil tusschen A. en B. om den
hoek kwam. „Broeder A. was trouw aan A en Ds B.
was ingepalmd door B.“

En nu—nu raakt men de kluts kwijt. Want de Kuy-
perianen zitten in Kampen en „De Heraut“ verkond-
digt meeningen, die van Kuiper afwijken.

Dergelijke verschijnselen komen meer voor.

Vroeger hebben Kuiper en Rutgers het er in ge-
stamp, dat de plaatselijke kerk zelfstandig was. Daar-
om Gereformeerde Kerken, meervoud. Sommige A-
menschen hadden moeite, om het te leeren. Maar
nu—in Kampen wordt niet zonder felheid geijverd
voor het recht en de zelfstandigheid van de plaatselijke
Kerk, terwijl, „De Heraut“ van de lijn der Doleantie
afwijkt.

Op het gebied van het „zelfonderzoek“, de „ken-
merken“ enz. zien zij hetzelfde. Ds Van Dijk in Gro-
ningen, uit een oude A.-familie, heeft bezwaren tegen
den preektrant der oude Afgescheidenen, is tegen
kenmerkenonderzoek en veroordeelt vele vrome be-
kommeringen als ongehoorzaamheid en ongelooft. En
zie, juist in de kringen van hen, die uit de Doleantie
voortkomen, vindt hij den minsten bijval.

Het schijnt wel, dat Kampen veel meer Kuype-
riaansch is dan Amsterdam.

Dat is voor mij een geruststelling.

Want ik ben ook uit een oud A.-geslacht. En Dr
Wumkes heeft geconstateerd, dat ik een echte Kuype-
riaan ben. Dat is blijkens het bovenstaande geen ex-
centriciteit; het is een normale verschuiving.

Voor velen onzer lezers is dit stukje interessant.
Ze hebben door eigen ervaring kennis gemaakt met
den strijd over dingen hier genoemd. Ook zij, gezien
de huidige debatten, raakten de kluts wel eens kwijt.
Velen wreven zich de oogen uit en vroegen zich af:
hoe heb ik het nu? Maar ook zij gevoelden, door dit
alles, dat een zaak meer dan één zijde heeft.

Eenzijdig drijfverij moge lang victorie kraaien,
straks treedt de reactie in en een andere zijde der
zaak wint veld.

„Voorzienigheid spelen.“

In het Hervormde weekblad „De Geref. Kerk“ wordt
een stukje geciteerd van „het getuigenis“, door Dr Oort-
huys gegeven ter Hervormde synode, rakende de kwestie
van de reorganisatie der Hervormde Kerk. Dr Oorthuys
zegt, gelezen te hebben een meening, „in Edam geuit“,
die aldus „luidde“:

Dit Ontwerp voert naar het Beloofde Land, waarin
de kerk zijn zal en waarbinnen weer belijders wonen.
Als men het afwijst, dan is het Ontwerp verloren en
daarmede het Beloofde Land zelf. Doch als men er
voor stemt, dan acht men zichzelf een waarachtig
belijder, en dat is een overmoed, die ons geen van
allen past. Het eenig juiste standpunt is dus, zich
van stemmen onthouden. Men belijde eigen schuld.
Men late de kerk nog veertig jaren in de woestijn
aan de grens van het Beloofde Land, en zoekte eerst
de belijders. Dan pas zal de belijdenis der belijdende
kerk gedragen worden door een volk van belijders.

Ten aanzien van dit punt nu merkt Dr Oorthuys op:

En nu kom ik even terug op die stem uit Edam.
Die stem zegt: „Men late de kerk nog veertig jaren
in de woestijn... en zoekte eerst de belijders.“
Dan pas zal de belijdenis der belijdende kerk gedragen
worden door een volk van belijders“. Mijnheer de pre-
sident, bij alle goede bedoeling van dit getuigenis, hier
wordt het zwaartepunt alweer verlegd
van God in den mensch. Neen, niet men late
de kerk nog veertig jaren in de woestijn. Dat is „voor-
zienigheid spelen“, hetgeen ik ook dien collega ver-
weet, die hier in Januari den eisch stelde onder
het oordeel te blijven alsof wij Gods oordeelen moes-
ten helpen continueren! God Zelf zal Zijn oordeel
continueren, zoolang Hij het noodig keurt. En God
Zelf zal ons weer de woestijn in drijven, vanwege ons
ongeloof, voor zoolang Hij wil.

In hoofdzak zijn we het hiermee eens. Iets anders
echter staat het er mee, als Dr Oorthuys nog opmerkt:

En als er toch nog hope is, dan is het niet omdat
er over veertig jaar of welk tijdperk ook, misschien
een geestelijken, geloovigen, vertrouwbaarder volk zal
zijn, met hetwelk God het dan wel zal kunnen wagen.
Als er nog hope is, dan is het omdat God toch Ka-
naän aan Israël beloofd heeft en geven
zal, en omdat Hij spreekt: „Jozua en Kaleb,
die zullen binnengaan“. Jozua, dat is: Jezus,
en Kaleb, dat is: hond. Ik bedoel dit niet als exegese.
Het is allegorie. Maar een allegorie, die het gansche
Evangelie tot uitdrukking brengt, Jozua-Kaleb, Jezus
en een hond, die komen samen in Kanaän. En die
Kaleb ben ik.“

Hiertegenover zou ik willen opmerken, dat in alle
verbonden twee deelen begrepen zijn: de belofte van
in Kanaän in te gaan staat naast de verplichting om
er linea recta naar toe te marcheren, overeenkomstig
de leiding van het Woord. Wie deze twee „deelen“ van
het verbond niet van elkander scheidt, behoeft niet te
hunkeren naar de kruimkens der honden, doch wordt
rijk verzadigd aan de tafel der kinderen.

Prof. Visscher contra Prof. Visscher.

De hoogleeraar Dr H. Visscher is redacteur van het
z.g. „Gereformeerd Weekblad“. Daaruit citeert Dr Kaajan
in „Utrechtsche Kerkbode“, terwijl hij een opmerking
er aan toevoegt. We geven het woord aan Dr Kaajan:

Ik kom nog even op het in mijn vorige Kroniek
genoemde artikel in het „Gereformeerd Weekblad“
terug. Daar wordt onder meer gezegd: „De Hervormde
Gereformeerden, die nog leven uit de oude beginselen
der Confessie, die gevoeld worden door mannen als
Comrie en A. Brakel en in het algemeen door goede
oude schrijvers, voelen niet de minste verwantschap

met het Neo-Calvinisme. En dit gevoel is niet onge-
grond, is een beginselverschil.“

Ook las ik daar het volgende: „De ethischen leven
uit gevoelens, de Barthianen uit zekere dialectiek,
de „gereformeerden“ uit hun verbondaleer. En bij deze
schijnbare verschillen, is er eenheid in den achter-
grond, die niet schriftuurlijk bepaald is. Deze Heeren
vinden elkander“.

Als men dit zoo leest, krijgt men den indruk, dat de
verbondaleer een der schrikkelijkste uitvindingen van
de Gereformeerden is. Een man als A. Brakel zal dan
ook wel tegen de Verbondaleer zijn geweest. En Prof.
Dr Visscher zal zich ook wel tegen elke Verbonds-
beschouwing gekeerd hebben.

Laat ik met den Hoogleeraar beginnen. Daar
ik veel van de geschriften van Prof. Visscher houd,
heb ik ze bijna alle in mijn bezit. Zoo ook zijn werkjes:
„Stemmen uit de volk der getuigen“. Prof. Visscher
beschikt over een schoonen, helderen en krachtigen
stijl. Hij schrijft pittig. Laat ik hem even citeren:

„In het verbond der genade is God alles in allen.
Bij Hem zijn de uitgangen des levens. Hij maakt het
verbond en geeft daarin tegelijker tijd Zichzelf.
Hoe wonderbaar is Zijne goedertierenheid! Wat is de
mensch tegenover den almachtigen, eeuwigen God!
Wat is het schepsel tegenover den Schepper, de
zondaar tegenover den Heilige! En toch de Hoogste
Majesteit sluit een verbond met het wederspanning
kroost. Gods liefde is ondoorgrondelijk.“

Verbondaleer en dialectiek naast elkaar... het begint
medelijden te wekken.

Erkenning van examens.

Ds H. Th. van Munster schrijft in „Gorichemsche
Kerkbode“:

Onze Vrije Universiteit heeft een corps van kundige
hoogleeraren. In vier faculteiten kan men examens
afleggen in allerlei richtingen, welke examens door
den staat worden erkend.

In een noot merkt Ds Van Munster op:

Van onze theol. hogeschool spreken we hier niet,
omdat t.o.v. haar weinig is veranderd.

Geheel duidelijk is ons dat niet. De examens der Vrije
Universiteit vinden erkenning in den zg. effectus
civilis, d.w.z. men wordt er door benoembaar in ver-
schillende betrekkingen. Wetenschappelijk worden ze
niet „erkend“ door de rijksuniversiteiten, hetgeen natuur-
lijk respect niet uitsluit. Met de examens in de theo-
logische faculteit staat het precies zoo er voor als
met de theologische examens te Kampen.

Bijdrage tot het „probleem“ van het „teksten-krijgen“.

Ds D. Zemel schrijft in „Geref. Kerkbode van de
classis Gorinchem“:

In een dezer dagen verleend interview, waarin
sprake was van veel binnenkamertjes om buiten-
kamers kwaad te bedekken, verklaarde Ds Wisse,
dat hij gedwongen werd het beroep naar een bepaalde
plaats aan te nemen, toen hem ingegeven werd het
woord: Want ik heb veel volks in deze stad.

Nog altijd zijn er menschen, die zoo iets ten eerste
bewonderen. Een dominee, die aldus doet, is waarlijk
door den Heere geroepen. Doch wie hij de Schriften
leest, walgt van zulk gedoe. Immers de Heilige Geest
zou een geest der dwaasheid moeten zijn, indien Hij
op deze wijze Zijn Woord zou toepassen. Dat blijkt
aanstonds, wanneer we de situatie van den genoem-
den tekst en van dien beroepen predikant eens naast
elkaar zetten.

Die dominee ontving het beroep van een vredige
Nederlandsche stad, waar hij veilig zou kunnen leven
onder de bescherming van het gezag. In die stad was
reeds een kerk van Jezus Christus, zoodat hij daar
tot taak zou hebben om door zijn ambtelijken arbeid
die kerk te bouwen. Hij zou derhalve allerminst als
zendeling of evangelist hebben op te treden.

Maar Paulus kwam in een heidensche stad, waar
hem velerlei gevaar dreigde. Het eerste contact had
hij te zoeken bij de Joden, die hem telkens tegen-
stonden, die zochten zijn dood. Ook hier, te Korinthe
wederstonden zij hem en lasterden zij, zoodat hij zich
van hen moest afscheiden om zich te wenden tot de
Heidenen. Toen zijn prediking bij velen ingang vond
beving Paulus om ons onbekende rede de groote vrees,
dat zijn werk verstoord zou worden en om die vrees
weg te nemen kwam de Heere met de bemoeiding:
Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet; Want
ik ben met u en niemand zal de hand aan u leggen
om u kwaad te doen. Er dreigde dus levensgevaar
voor den apostel. Maar hij zou veilig zijn onder de
bescherming des Heeren. En evenmin behoefde hij
te denken, dat zijn prediking van het Evangelie te-
midden van deze ongelovige omgeving vruchteloos
zou zijn. De Heere ging toch voort: Want ik heb veel
volks in deze stad. De kanteekeningen zeggen hier-
van: De vele uitverkorenen, die door uw prediking
bekeerd zullen worden. Er waren te Korinthe nog velen,
nu Christus niet kennend, die door den Heere ver-
ordineerd waren om met blijdschap het Evangelie
aan te nemen. Want Paulus kwam niet als beroepen
dominee, doch als een apostel der Heidenen, die het
fundament legde, waarop anderen verder zouden bou-
wen, die niet aan de kerk, maar aan de wereld Chris-
tus bracht.

Indien we letten op dit onderscheid, zou de Hellige
Geest Zijn eigen Woord niet begrijpen, wanneer Hij
het in dezer voege zou toepassen. Om deze oorzaak
moeten we dergelijk teksten krijgen eenvoudig rang-
schikken onder ongeestelijken onzin.

K. S.

CORRESPONDENTIE

Een onzer abonné's zou gaarne in het bezit komen van
de eerste 14 Jaargangen van „De Reformatie“. Zijn er
onder onze lezers wellicht, die deze Jaargangen bewaard
hebben en ze thans willen afstaan, en zoo ja, tegen
welken prijs?

Gaarne bericht aan de uitgevers Oosterbaan & Le
Cointre, Goes.

Herinnering.

4 October geven wij de kwitanties af voor het abonne-
mentsgeld over den termijn 1 October 1938—31 Maart
1939 (ad f2,50 + 15 cts incassokosten). In verband hier-
mede verzoeken wij onzen abonné's, die, teneinde deze
incassokosten te vermijden, er de voorkeur aan geven
het bedrag te remitteren, dit vóór genoemden datum
te willen doen. (Postrekening 36000). **Op het stortings-
bewijs gelieve men het juiste adres te vermelden, waar-
aan het blad gezonden wordt.**

Rekeninghouders bij den Postcheque- en Girodienst
geven wij in overweging, gebruik te maken van de ge-
legenheid tot automatisch gireeren. Men behoeft hier-
voor slechts eenmaal een formulier in te vullen en te
ondertekenen, waarna het Centrale Postgirokantoor er
tegen een geringe vergoeding van 3 cent per keer voor
zorgt, dat, zoolang men abonné wenschte te blijven,
prompt op den eersten dag van elk half jaar het bedrag
van het abonnementsgeld op onze rekening wordt over-
geschreven.

De bedoelde machtigingsformulieren zijn gratis ver-
krijgbaar aan elk postkantoor.

DE UITGEVERS.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Soest: H. van Andel te Krommenie.

Aangenomen naar:

Aalten (vac.-Th. Delleman): D. Veenhuizen te De Krim.

Benoemd tot Hulpprediker te:

Ommen: Cand. W. Verwoerd te Hekendorp.

Intrede te:

Helpman: J. W. Tunderman. Tekst: 2 Cor. 2:14—17.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Præparatoir geëxamineerd en beroepbaar gesteld in de Geref.
Kerken zijn de volgende kandidaten:

Door de Classis Zaandam, Cand. J. A. Alberts, Putter-
straat 7, Amsterdam-Noord.

Door de Classis Amsterdam, Cand. H. A. L. v. d. Linden,
Lomanstraat 7 boven, Amsterdam-Zuid, en Cand. H. H.
Grosheide, Amsteldijk 85, Amsterdam-Zuid, tel. 22089.

Door de Classis Utrecht, Cand. G. W. Rijksen, Kromme
Nieuwe Gracht 20, tel. 15837.

Door de Classis Deventer, Cand. J. J. C. Westera,
Grootestraat 123, Nijverdal, tel. 40.

Genoemde kandidaten zijn gaarne bereid de kerken te dienen
en een eventueel beroep in overweging te nemen.

Voorts is door de Classis Amsterdam nog met gunstig
gevolg præparatoir geëxamineerd Cand. A. M. van der
Zanden, Geleestraat 811, Amsterdam-Zuid, die zich, om
studie-redenen, voorloopig nog niet beroepbaar stelt; wel is
hij bereid de kerken des Zondags te dienen.

Overweging kerkspijting.

De kerkeraad der Geref. Kerk van Den Haag-West heeft
een Commissie van advies benoemd, bestaande uit predikanten,
ouderlingen en diakenen, welke de mogelijkheid tot kerkspij-
ting zal hebben te bezien.

K. Veen, +

In den ouderdom van 60 jaar is 20 Sept. te Oude en Nieuwe
Bikdijk (Fr.) plotseling overleden Ds K. Veen, predikant bij
de Geref. Kerk aldaar.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND“.

Intrede te:

Amersfoort: Cand. G. F. W. Hergreen. Tekst: 1 Cor. 4:1.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Dokkum: D. Blesma te Drogeham.

Bedankt voor:

Noordeloos: H. Hoogendoorn te Zierikzee.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Rijssen (Echkerk): M. Hofman te Moercapele.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Beverwijk (toez.): J. de Vries te Nieuw-Vennep.

Eemnes-Binnen: Cand. J. v. Slidrecht te Dinteloord.

Den Helder: J. H. Jansen te Batenburg.

Meeuwen: Jhr E. L. W. M. Hoeft van Velsen te Langer
en Korter Aar.

Nieuwpoort: Cand. Jac. van Slidrecht te Dinteloord.

Vianen (vac. L. Knier): G. A. Bruins te Ommen.

Zundert: Cand. E. R. O. Richard, hulppred. te Antwerpen.

Aangenomen naar:

Hanlerwijk: Cand. J. Groot te Windesheim.

Hoog- en Laagkeppel: M. W. J. van Linschoten te Berkhout.

Lith (N.-Br.) (toez.): W. M. van Tongerlo, laatstelijk predi-
kant in Oost-Indië, te Zeist.

Noordhorn: Cand. J. F. van den Berg te Rijswijk (Z.-H.).

Winschoten: J. C. Fischer, voorg. afd. Ned. Prot. Bond te Ede.

Zwammerdam: J. J. H. Pop te Zevenbergen.

Bedankt voor:

Borssele: J. G. Panhuise te Aagtekerke.

Opheusden: J. Lelkerkerker te Oldebroek.

Papendrecht: J. W. van der Linden te Kootwijk.

Waarndijk: F. M. Muller te Eindhoven.

Intrede te:

Hardegarijp: J. Schmidt. Tekst: 1 Cor. 12:13.

Afscheid van:

Gaastmeer: H. van Schothorst. Tekst: Joh. 1:29b.

Haarlem: Dr K. H. Miskotte. Tekst: 2 Cor. 5:11.

Mijnsherenland: J. J. H. v. d. Ree. Tekst: Hand. 20:32.